

*Любенко О.І. - к.с.-г.н., доцент
Солдатов А.В. – здобувач четвертого року навчання
біолого-технологічного факультету
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
Херсон*

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ В УКРАЇНІ

Пріоритетним напрямом сьогодення нашої країни та Півдня України – є охорона довкілля, яка тісно пов'язана з сучасними проблемами екологічної безпеки при виробництві птахівничої продукції та воєними діями. Серед галузей тваринництва найдинамічнішою його складовою частиною є птахівництво. Ця галузь є основним виробником відносно дешевих та біологічно повноцінних харчових продуктів.

В умовах воєнного стану птахівничої галузі в Україні, яка зазнає великих пошкоджень промислових підприємств, за останній рік починає збільшувати виробництво продукції, не виключається можливість виникнення екологічних проблем. Прогнозоване їх запобігання доцільно вирішувати вже зараз, завдяки екологічним службам, які повинні діяти безпосередньо на виробництвах.

Велика концентрація птиці на обмеженій території птахофабрики, використання високо механізованих технологій і обладнання для їх утримання (особливо при утриманні в багатоярусних клітках) призводять до накопичення значної кількості рідкого посліду (вологістю понад 90%), що зумовлює технічні труднощі при його збиранні та накопиченні, транспортуванні, утилізації та зберіганні в довгострокових сховищах. Відходи виробництва завдають шкоди оточуючому середовищу та помітно впливають на зростання екологічної напруги, що призводить до забруднення ґрунтів, водоймищ, повітря, за таких обставин виникає ряд зоотехнічних та ветеринарних проблем.

Оптимальне навантаження поголів'я птиці на 1 га сільськогосподарських угідь, при якому утилізація посліду як добрива не порушує екологічного благополуччя за вмістом цинку, становить 1172 курчат-бройлерів [1].

На кожний кілограм виробленого м'яса припадає в середньому 3кг посліду, який необхідно утилізувати. Накопичення значних обсягів рідкого посліду створює значні труднощі при його використанні: необхідний тривалий термін для природного процесу перетворення посліду в органічне добриво. Використання посліду не повинно порушувати існуючий кругообіг хімічних елементів. Потрапляння в атмосферу продуктів розчеплення органічних відходів є одним із негативних наслідків ведення птахівництва. Ця проблема є гострою, де існує обеззараження інкубаційних відходів та залишків цехів переробки пташиної продукції.

Для покращення в Україні екологічної ситуації у зонах ведення промислового птахівництва в загальнодержавному масштабі необхідно удосконалити законодавчу базу, що регламентує діяльність птахівницьких підприємств щодо захисту довкілля, привести її у відповідність до законодавства країн ЄС.

Перспективи подальших екологічних досліджень передбачають проведення системного екологічного моніторингу, моделювання та прогнозування змін у навколишньому природному середовищі за інтенсифікації виробництв з отримання м'яса птиці та яєць. З цією метою необхідно розширити органічне виробництво продукції птахівництва.

Органічне виробництво продукції птахівництва, це метод вирощування птиці, де використовуються лише натуральні методи годівлі та утримання, без використання хімічних добрив, пестицидів та інших шкідливих речовин. Цей метод забезпечує більш безпечні продукти для споживачів та зменшує негативний вплив на довкілля. У методі органічного виробництва птахи можуть утримуватися за будь-яким з перелічених вище методів утримання, але з додатковими вимогами до їх умов утримання та годівлі.

В Україні не ведеться статистика, яку саме систему утримання птиці використовує підприємство. Вільний вигул курей в більшості застосовується

мікропідприємствами, а великі компанії, такі як «Авангард» та «Овостар Юніон» (з 2019 року) поповнили лінійку продукції яйцями вільного виходу. Проте, частка цих яєць у загальному виробництві компанії є невеликою. Загалом, в Україні близько 0,5% яєць, що виготовляються, є продукцією вільного виходу, 99,5% - виготовляються методом утримання курей в клітках.

За останнє десятиліття промислове птахівництво в Україні динамічно розвивається. За даними Союзу птахівників, якщо в 2010 р. в країні працювало всього дві птахофабрики, то вже в 2022-му виробництво в промисловому секторі збільшилося у десять разів, а ще за 5 років промисловці виробили 954 тис. т м'яса. За прогнозами Олександра Бакуменка, у 2024-му очікується виробити 1,2 млн. т м'яса птиці, з яких 1 млн. т припадає на промислове птахівництво, а в 2024 р. планується збільшити виробництво цього продукту в 1,5 рази.

В нашій державі швидко зростає кількість виробників органічної продукції. Так, ще 15 років тому виробників органіки було у 4 рази менше, ніж сьогодні. А наразі наша держава продає сертифіковану органічну продукцію в понад 40 країн світу [4]. У нас є усі можливості заробити на органічному споживчому мега-тренді. За останніми даними об'єм лише європейського ринку перевищив €37 млрд. Ринок органічної продукції надзвичайно швидко зростає, а кількість сертифікованих виробників органіки збільшується кожного року - зараз їх вже понад 300. В нашій державі попит на органічні яйця є і він досить високий, оскільки на піраміді споживання білкових товарів першою стоїть не молочна продукція, як прийнято вважати, а саме яйця. Тому споживачі вимушені або купувати яйця від промислових виробників, або послуговуватися ситуативними купівлями на базарах

Птахівники визнають, що, незважаючи на відсутність конкуренції і високий попит, пробитися і зміцнити свої позиції досить складно. Зараз в Україні існують ще два сертифікованих виробника органічних яєць - це «Лелека-92», і «Агро Радехів». Решта ж власники домашніх ферм, які або перебувають на перехідному етапі для отримання органічного сертифікату, або взагалі просто отримують домашнє яйце і продають його місцевим торговельним мережам або по своїх каналах. Витрати на утримання органічної курки, за рядом розрахунків, набагато вищі в порівнянні з

промисловим стадом, а націнка на продукцію лише на 30% вища ніж у «фабричних» яєць, що фактично покриває ці витрати і дозволяє отримати непоганий прибуток. Всього за роки роботи фермери вклали в підприємство близько півмільйона доларів, однак для подальшого розвитку необхідно мінімум удвічі більше. Великим бар'єром для органічного птахівництва є вік курки. Адже якщо раніше було дозволено брати курку з 3 місяців, і вже через три місяці вона починала нестися, то на сьогодні, згідно з правилами, слід купувати тільки курчат у віці до трьох днів.

У всьому світі зростає зацікавленість споживачів у тому, як саме виробляються продукти харчування. Органічне сільське господарство є не лише джерелом високоякісних продуктів, отриманих без використання пестицидів та інших забруднюючих речовин, а й сприяє збереженню та відновленню природних ресурсів.

Література

1. Розпутній О.І., Куркіна С.В. Використання системного підходу при вивченні міграції важких металів в умовах промислової технології виробництва яловичини, свинини і м'яса птиці // Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва УААН. – Вип.80. Харків. 2001. С.101-104.
2. Бізнес в птахівництві [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ibud.ua/> – Назва з екрану
3. Виробництво харчових яєць [Електронний ресурс] – Режим <https://ru.wikipedia.org/> – Назва з екрану
4. Наслідки повномасштабної війни для птахівництва: експерти розповіли коли очікувати на здешевлення продукції галузі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.e-reading.club/> – Назва з екрану